

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
 Na pol roka --- 2 " — "
 Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

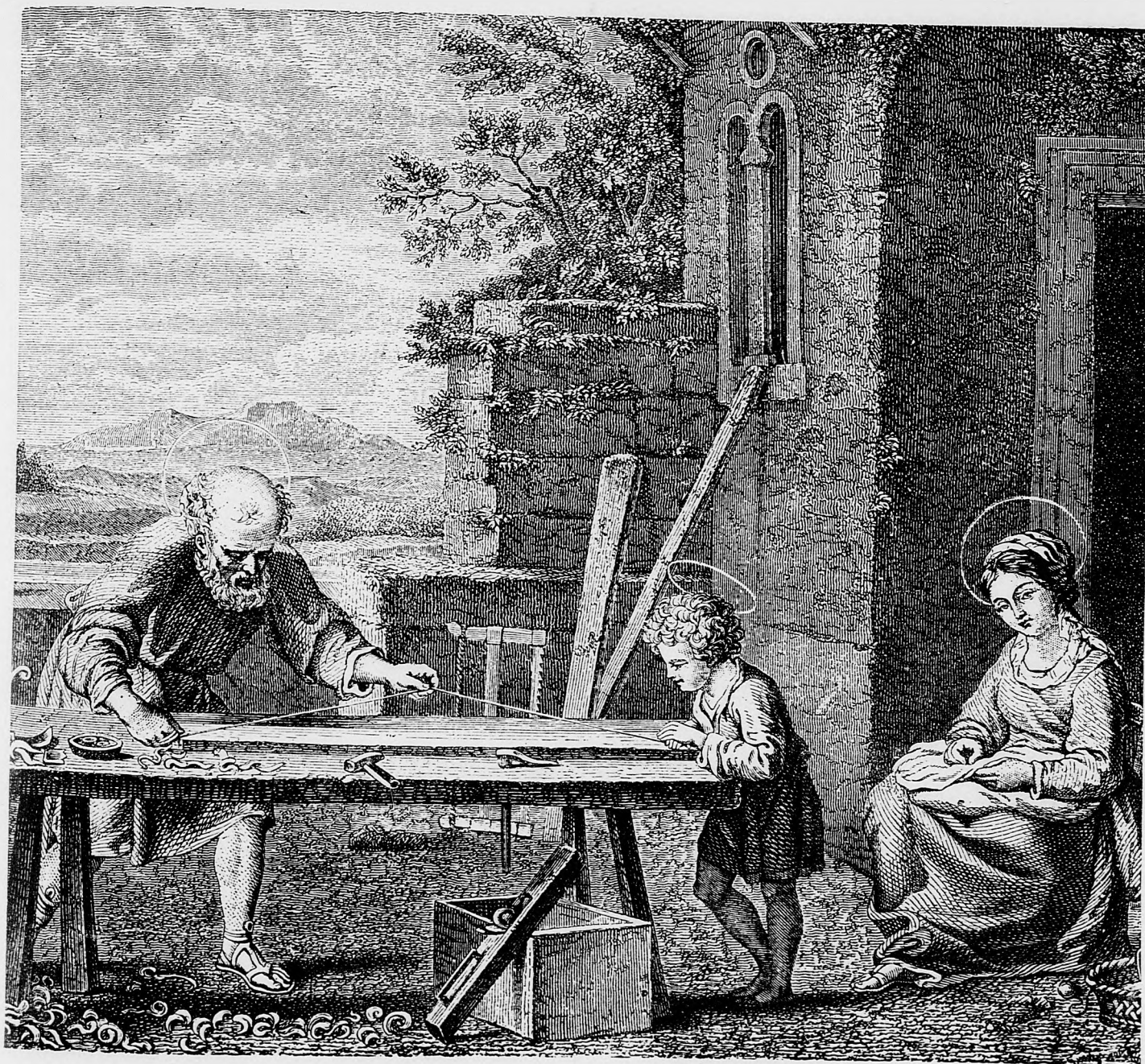
Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako i dopisy do novin,
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Svätá Rodina.

10 millionov reštancií.

Čo je to tá reštancia, a čo je porcia, o tom netreba nám slová šíriť. V rozkvitajúcom Maďarorságu je každý dobre obznámený s týmito výrazmi.

Teda kto má uši k slyšaniu nech slyší: v tomto rozkvitajúcom Maďarorságu jesto 10 millionov reštancií porciových, t. j. takých, ktoré žiadny exekútor na svete nenie v stave sinkasovať.

Čo to znamená? Znamená tolko, že v Uhorsku jesto strašné množstvo ľudí nemajúcich zhola nič, lebo keďby mali, nuž preš exekútorov pozbavil by ich nielen chalúpkky, nielen poslednej periny, lež ešte aj tej knižky modliacej z ktorej by sa mali Bohu v skrúšených modlitbách vyponosovať, a neho prosíť by ich od hladu, mora a liberálnych tatárov, od náhlej a nenadálej smrti vyslobodil.

Ale čo to znamená, že zpráva finančného ministra o tých desiatých millionov vsťahuje sa len na Chorvátsko, Slavonsko a na dvoje stolice nie práve najbiednejšie uhorskej dolnej zeme, a o ostatných stoliciach ani tušenia mať nemôžeme, kolko sa v nich ľudí na vnivoč uvedených nachádza? To prosím znamená zase rozkvet, ku ktorému nám liberálno-tatárske jarmo pripomohlo.

Lež pozrime sa aj na naše Horniaky; čo tu za rozkvet? No z tohoto rozkvetu podáme vám len dačo na pochúťku, aby ste sa snáď nenaškrtili. Tu máte: Ľudia idú zo Šariša a Zemplína do Ameriky preto, že nemajú nič, nemôžu vyžiť. A kto tam môže vyžiť? na to odpovedajú vám tieto čísla: v Zborove býva 2500 duší, a v tom počte je 645 židov; v Dlhej Lúke 565 duší, 30 haličských židov, v Lukave z 670 duší, 112 židov, v Slovenských Raslaviciach zo 660 obyvateľov je 100 židov, v Dolnom Komárniku z 340 obyvateľov 88 židov, v Ladomíre z 811 obyvateľov 255 židov, v Stropkove je 928 židov, t. j. 45 procentov celého obyvateľstva. V najmenších dedinkách možno židov už načítať po 10 i po 20. V týchto dedinkách musí sa židom znemane páčiť, ale práve z týchto dedín vyvandrovalo nám najviac kresťanov. Čo to všetko znamená, a čo z toho vykvitne, alebo na liberálny spôsob rečeno rozkvitne? Aj na to nám dajú odpoveď

páni židia, len čítajte čo nasleduje: «Glas Národu» píše, že od roku 1895—97 predano bolo cestou licitácie v Haliči 7568 roľníckych statkov. Licitácie tie vyvolali židovskí veritelia v 85—90 prípadoch zo sta. V 3750 prípadoch predaný bol majetok poľskému roľníkovi pre dlh od 1—100 zl.

Ale bude sa dakto pýtať, že či by to ozaj aj u nás taká budúcnosť nás mala očakávať? Odpovieme: o tom niet žiadnej pochybnosti že aj my tak pochodíme, lebo v piatych stoliciach je tomu už tak, a na ostatnie tiež príde rad. Ba ešte kýho helementa! poviete, nuž jako-že by to bolo? Nuž takto: židia môžu dievčence kresťanské kradnúť a predávať; židia môžu kresťanských kňazov tlčiť, víno a iné nápoje falšovať, zdochlinu sekať, pasy falšovať a draho predávať, križe sv. zo škôl vyhadzovať, Kalvárie nám zahnušiť, pri voľbách nás trízniť, a trestu na nich nielo žiadného, alebo len na posmech malý; židom odpušťa sa porcia, dáva sa licenc, trafiká a čo si len ich duša zažiada, a my kresťania ani hnúť! Nuž a čo by tomu nebolo žiadnej pomoci? Bolo by ono bolo, ale len tak keby sa ľud sám sobral trochu, a nevešal na seba dobrovoľne reťaze otroctva židovského. To, čo sme doteraz ztratili pravdepodobne nebudeme v stave vymôcť, ale pozostatky imania kresťanského ľudu daly by sa aspoň zachrániť.

Jako?

Ľahká odpoveď: Kresťania, preč s pálenkou! Kresťania, svoj k svojmu!

Edvard Sándorfi.

POLITICKÉ CHÝRY.

Katolícka autonómia (cirkevná samospráva.) Vyslanci autonomickí sa už sišli do Pešte, aby o vážnej veci katolíckej cirkevnej samosprávy sa radili. — Pre tých, ktorím slovo autonómia alebo samospráva nie je jasné, povieme o tom na krátko: Katolíckých biskupov a iných hodnostárov vymenúva síce kráľ apoštolský ale dľa predostretia ministeriuma, ktoré môže byť prípadne aj kalvínske (Tisza, Bánffy) alebo aspoň v otroctve židov, teda protikresťanské (jako všetci ministri bývali). Penážné základiny naše starodávne katolícké teraz má ministerium v rukách, a môže s úrokami nakládať na ujmu katolíkov k. pr. pri voľbách a kortešačkách sa naše vlastné katolícké

peniaze zvykli rozhadzovať. — Tento nespravodlivý stav musí sa premeniť, a síce tak, aby biskupov a hodnostárov nie minister — ktorý len liberálno-smíšľajúcich hľadá — predostrel kráľovi, lež aby toto právo bolo dané výboru autonómických vyslancov. Podobne aj majetky a peniaze katolíckej majú sa odovzdať výboru autonómickému.

Táto otázka teraz tak stojí, že s jednej strany vláda všelijako vykrukuje, aby vplyv na vymenovanie biskupov a hodnostárov neztratila, s druhej strany aj sbor biskupov obáva sa o svoje práva. Bude to ovšem veľmi ťažko tak usporiadať, aby aj cirkev katolícka nadobudla jej potrebnej slobody, aj biskupom aby sa jejich práva, a práva apoštolské kráľa nenaštrbily.

Preto badáme, že aj sami vyslanci jednako nezmýšľajú, len to je pre nás potechou, že aj biskupi na svojej porade dňa 29-ho januára vydržiavanej uznali konečné riešenie otázky za nevyhnutné potrebné. Tak podobne vyslanci sú všetci jednej mysle, a síce, že návrhy väčšiny musia sa prijať, čo by hneď aj neboli úplne zodpovedajúce potrebám cirkve kat. Heslom je: koľko možno, toľko práv pre cirkev vydobudnúť.

Otázka kolonizácie, ináč otázka osadnícka. U ministra orby vydržiavali poradu povolani poprední páni o tom, jako by sa malo obyvateľstvo z tých strán, kde je ho mnoho kolonizovať (osádzať) na také strany, kde pozemky by aj početnejšiemu obyvateľstvu poskytly dostatočnej výživy. Štát sám má mnoho takých pozemkov, ktoré by sa ku takej kolonizácii upotrebiť mohli, a hotový by bol štát aj takých jednotlivcov napomáhať, ktorý by svoje pozemky ku tomuto cieľu prepustili. O tejto veci teda radili sa páni viackrát a skoro všetci prizvukovali, že táto kolonizácia musí slúžiť ku soseneniu kmenu Maďarského. Totiž, že Maďari sa musia rozširovať na nemaďarské kraje, a nemaďarský ľud zase len na také kraje a na taký spôsob, aby pomaďarčený tiež poslúžil ku zveladeniu Maďarov. — Daktori hovorili ale, že pri kolonizácii musí sa nechať ohľad maďarizácie po strane, a títo mali pravdu, ačkoľvek boli len dvaja-traja. Kde je chudoba a hlad, tam treba starať sa o výživu, kde horí tam treba hasiť. Pomáhať chceť ľudu od strašne vzráhajúcej sa biedy, a pritom o maďarizácie sa radiť, to tak vyzerá, jako keď sa hlúpaci pri horiacom dome radili, že u ktorej spoločnosti asekuráčnej dajú dom poistiť; a kým sa dojednali, dom zhorel na popol. — My však, poneváž sme presvedčení o tom, že u nás všetky porady a zákony a všetko sa len na kommando židov koná, obávame sa, že aj z tejto veci bude mať len žid osoh. — Od troch štyroch rokov je svetu známe, že Rusínci vyšli tak, jako Haličania na mizer, a síce skrze židov. — Ale poneváž Russínci ostali bez všetkého, židia tam nemali čo vyžierať viac. A Boh sám vie, čo sa to jako stalo, naraz len v tomto roku zase to vyšlo na javo, že už aj Slováci v troch-piatich stolicích sú preč, znívočení súc od židov, ktorých sa tam namnožilo. No židia nebudú mať čo chvíľa malých gazdov, jejich to najlepšie dojné kravičky: teda treba takých narobiť na Dolnej zemi,

lebo kdekoľvek kroz kolonizáciu. Potom si židia spravia medzi nimi dobrú žatvu, tak že budú museť konečne predsa len zutekať, jako volakedy tých 20 tisíc Čangovcov, ktorých z Bukoviny dopratali na Dolniu zem, ktorí ale temer všetci nazad poutekali, a mnohí, ako žobráci sa túľali po celej krajine. Nech nikto nekrúti hlavou; veru toľko obozretnosti a figlov ani 10 porád nemá, jako jeden žid.

Vojna v južnej Afrike. V predošlom čísle sme spomenuli, že netreba zúfať nad osúdom hrdínských Búrov, a dnes dodáme, že jestli je komu k zúfaniu to sú dnes už hrabiví Angličania.

S veľikou silou hrnúli sa proti Búrom na vrch Spi-
ons-Kop a zo začiatku aj zaujali isté miesta, a Búri vždy nazad ustupovali. Angličania posmelení trápili sa viac a viac napred, až naraz prišli do klepca. Ani nevedeli zkaďať gule lietajú. Búri sa oborili na nich s takou ohnivou prudkosťou, že ačkoľvek aj sami utrpeli pri tom, predsa generálovi Warrenovi odobrali 17 kanónov a zabili 1500 mužov, a asi toľko zajali. V Anglii sú ľudia od strachu celkom bez seba, a predsa zamýšľajú ešte nové pokusy robiť s vojnou. Istá vec, že ich Pán Boh chce trestať za jejich pýchu, tyranstvo a hrabivosť. A jestli sa veľmi zamotajú, ako sa zamotávať začínajú, môžeme sa obávať, že následky zapríčinia svetovú vojnu. Ak Božská spravodlivosť tak súdiť bude vo vojnách svetových, jako súdila a pokorila Angličanov, vtedy bezbožné pyšné národy triasť a utláčané v Bohu úfať sa môžu.

Teraz už začína svet skúmať tie príčiny, že prečo tak mohutný národ jako sú Angličania, nemôžu nič dokázať vo vojne oproti malej hrstke jednoduchých Búrov. I nachádzajú rozličné príčiny, ale ako hlavné každý spomína «mrvnosť a nábožnosť» Búrov. A skutočne je tomu tak. Národ Búrov (dľa vieroyznania reformáti) opovrhuje všetkým čo vzdelanosť u nás ako «môdu» požaduje, a našich fajnových, ohybkých sladkých-mäkých europejčanov považuje len za hlúpe opice, a nie za mužov na obraz Boží stvorených. Pritom bezhraničnú dôveru skladajú v prozredateľnosť Božiu. Žiadnú prácu, ani vôbec nič nezačínajú bez modlitby. Angličania naproti dôverovali v množstve vojska a peňai. Ale ako sa ukazuje, malý národ môže byť hrobárom vysileného zostaralého pyšného národa Anglického.

Prenasledovanie katol. cirkve vo Francúzsku. Vo Francúzsku už dávno poodebieraly štátníci na rozkaz žednárov (slobodno-múrárov) majetky všetkých reholí. Potom narobili štátné školy, mysliac sebe, že rehole orabované nebudú v stave vydržiavať školy náboženské. V tomto sa oklamali. Ľud totiž neposiela vôbec ani jedno dieťa do beznáboženských štátných škôl, a skladá sa na vystavenie nových náboženských.

Najnovšie zaviedli vyšetovanie proti Assumpionistom (tiež reholníci). Assumpionisti svojou prácou, menovite svojou tlačiarňou nahromadili viac stotisíc frankov, ktoré, poneváž vláda nedopusti kláštorom ničím vládnúť, boli zapísané na mená jednotlivých údov rehole. Teraz im to všetko chcejú shabať, a reholu rozohňať.

Audiencia u ministra deputácie našich drotárov pred viac rokami.

Mal som šťastie vyvoleným byť do deputácie, ktorú naši susední drotári vystrojili do Pešte na audienciu k ministrovi v záležitosti rozkvetu nášho priemyslu drotárskeho, a aj preto, lebo polovica našich vrchov chce nám do susedného chotára zutekať, (snád ľudia z vrchov chcú zutekať, ale nie vrchy? lebo kde-že by sa vmestili tie vrchy tolké z dvoch chotárov? Red.), čo my dovoliť nechceme a doma prekaziť nemôžeme.

Vyvolili do deputácie aj mojeho švagra Jána Zaoska, ako za rečníka a tlumoča pred ministrom našich žiadostí a aj našich citov vlasteneckých, lebo švagor môj je múdry a zkusený, a vo svete pánskom aj zbehlý, on sa všade vynajde a už štyri deputácie viedol: jednu k biskupovi, jednu ku oberferštrovi, keď nám nechcel dať listie hrabať zadarmo v hore, tretiu zase ku direktii zliechovskej sklenej hutí, aby nám dali zdarma sklo na školu, a štvrtú ku financdirekcii, aby naložila krémárom dobré pivo držať, keď platíme za «untercajk» toľko jako za «švechatske».

Program našej deputácie bol, aby každý so sebou vzal jeden šikovný kúsok z drotárskeho tovaru, ak ho v Pešti znalci za súdeho uznajú, aby sa mohol tento tovar náš odporúčať úradne na výstavu do Paríža. Najviac sobrali pašti na myši, systému francúzskeho amerického a anglického, a aj jeden «automat», ktorý sám od-seba bez rozkazu lapá myši, tento automat vynašiel môj švagor zo Zákopčie, to umelecký nástroj. Ako sa myš ukáže pred dvierkami, bez toho, žeby zaklopala o dovolenie vkročil do nátra, dvierka sa sami otvorila a myš keď vošla do nátra, sa za ňou sami ticho bez tresku zatvorila, a na druhej strane sa zas druhé dvierka otvorila, až by si myš žiadala von vystúpiť, by bez všetkej prekážky a hatenia slobody to urobil mohla; keď sebe to ale myš nežiada, tak zostane v nátri.

Na tento stroj dostal švagor môj v Rusku patent. Ostatné systémy nemám času opisovať.

Aby cesta lacnejšie vypadla a obecnú kassu neobťažila, cestovať sa bude po plty a vysedať pri Budatíne celá deputácia, a Luptáci zavezú plť z deputáciou za desiatku až do Ostrihoma, a odtiaľ na parolodi do Pešte. Ponevác ale cesta na Váhu a na plty býva nebezpečná a nešťastie i tak človekovi za pätami ide, a ľahko sa stať môže, že plť kde o most, alebo o mlynské koleso sa udre, a údovia by bez poriadku sa potopili mohli, s čelom vezmú so sebou aj domáceho p. kaplána, aby v čas nebezpečenstva života mohol od tých, čo sa topia, večité fundácie poodebierať.

Potrebné články potravné sme sebe v Čaci zaopatřili, a síce moj švagor dal doniesť «konservy», on sa tomu rozumie. Ja som sa ho pýtal, že čo je to konservy? — že je to vraj v piksliach blechových zacínované mäso. Ponevác ale také u nás v piksliach sa dostať nedá, ale vzalo sa «konserv» bez piksle. A to jest na vetre a slnku usušená slaná baranina. Nuž to je ten konserv! To lip-

tovsí pltníci vždy so sebou nosia, načo preto na Čacu chodiť? Potom sme kúpili brindzu, súdok páleneho v Budatíne.

V Pešti sa hlavnejšie miestá poobzierajú, potom pojde deputácia ku ministrovi na čele Jána Zaoska. Nazpiat tou istou cestou, len od Veče nad Váhom pešky s rakovskými pltníkami.

Dľa programu sme aj šťastlivo sa dostali do Pešte, len som musel mnoho na plty veslovať aj kerovať, sa mi nič nechcelo jesť, len piť, lebo som sa potil, a pálene chladí. V Trenčine zostúpil pán kaplán dolu, ponevác ale na čas neprišiel, plť zahvízdala, (lipták pustil celú paru z plť, keď od brehu tisol plť), a odišla s nami preč, lebo čas bol knap vyrášaný. Môže byť, že p. kaplán išiel potom na stoličný dom faru pýtať.

V Pešti nás na brehu ohromné množstvo pánov a dám čakalo, bych sa stavil že ich viac bolo, ako u nás keď na hody z kostola von výjdu. Ja som sa držal švagra za kabát a po šuški sa ho pýtal, či aj minister nás čaká s tymito pánmí? On ma ale s lokfom tak džugnúl do boka, že keď bych nebol mal vačkové hodinky, isto mi zlomí rebro, alebo aspoň nakriví. «Ti trulo! veď minister ešte ani o našom príchode nevie, a tí páni nás nečakajú, ale oni len špacirujú».

Tu jeden pán a s ním druhí pristúpili ku švagrovi a ruku mu podali, že «vytaj!» serehus! volal druhý zase. Rozmýšlam, no čože je to aké nešikovné pozdravenie, ani maďarské, ani nemecké, to je viac slovenské; no čo že máme my tu s husou, a s tím, čo ona má urobiť? Švagor mi ale z tváre vyčítal, že sa nad tým zastavujem a hovorí: «ty osol!» to páni, alebo žiaci čo fúzy nosia a čo robievajú demonštrácie ablegátom a ministrom keď sa im čo neľúbi, aj okná vybijaju, teda sa takto jeden druhého pozdravujú po latínsky «servus», ale nie «serehus». Vymi si uši, aby si lepšie čul, a títo mi to preto tak hovoria, lebo sú mi známi, jeden je Jozef Motyka zo Zákopčie drotár, a ten druhý je z Brvništa.

— No ja som ich držal za veľkých pánov!

— No veď dľa šiat nikdy nesúď človeka, lebo sa sklameš!

— No vidíš, švagerko, ja keď bych doma rychtára tak pozdravil, že «serehus» dal by mi horúci oflinok, že posmech robým z neho!

— Ale veď som ti povedal že to je «servus» a už nepokúšaj.

Nuž včul si pozri tento velikánsky pekný dom krajinský, kde naši ablegáti robia zákony, dom ten millioni koštoval.

No, a nám pán organista vyprával, že predtým ablegáti robili zákony na pažití «Rákoši», tak aj pod akousi kráľovnou pod veľkú lipu v Bojniciach na Slovensku, a že tie zákony boli lacnejšie, aj boli dobré a stále aj za sto rokov nebolo ich treba revidovať, a včul v takom drahom dome sú aj drahé, a čo dnes doniesli zákon, ten zajtrá revidovali, rozpárali, lebo zbadali, že to nijako nezodpovedá ľuďom a nepasuje národu nášmu uhorskému.

No vieš, ten dom mal ukázať Angličanom, Francúzom a nemcom blaho, dobrotu krajiny, a to ich fahá do Pešte a tu potom mnoho peňazí nechajú pre krajinu v «hostincoch veľkých».

— Ej! Božičko! keby tí Angličani a Francúzi chceli moje bačovisko, «villa ku chudobe», prísť opozreť a peniaze tam mi nechať, ja viem, že aj náš hostinský a krémár by rád vzal od nich peniaze pre krajinu! — Ja bych rád ľúbil do nútra, pozreť tam nášeho ablegáta, či tam nedrieme, lebo ešte nikdy nič za nás nepovedal ani len nič nepýtal od ministra.

Do nútra fa nepustia, lebo kde-že si zložíme vrecká naše s tým «konservom», s brindzou a s pálením?

— «Švagerko, ja myslím, že náš pán ablegát, keď nič nevypráva, a len sedí ticho ako v kostole, že sa on za nás modlí pošuški, aby sme trpezlivo znášali tie tak veľké daňe a poplatky! Aj to je skutok duchovného milosrdenstva za živých a od hladu mŕtvých sa modlí. To keď ovce pasiem a neviem čo mám povedať, mlčím, a modlím sa tiež za vrchnosti, aby ráčil Boh ich rozum osvietiť, aby mohli spravdne, nie len voľby ablegátske prevádzať, ale aj o dobrobyt, nie bankárov a fabrikantov, tí ho aj tak majú, ale chudobnému ľudu popriať.

«Pozri si veľú hen za tebou ten svetochýrny refazový most!»

«Juj! to je voľačo strašlivo pekného! to by si mal náš rychtár ísť obozreť aby sa naučil lavky u nás cez rieku robiť, však naši cigáni: Segeč a Gallo Šoma — by mu retiazek nakovali, čoby mohli brvná nad potokom udržať. Ja vždy musím cez potok prebrodiť alebo po kameňoch preskakovať ako potočná trasoritka, keď chcem na druhú stranu potoka sa dostať a sebe tabáku kúpiť alebo čo akého čerta vypíť».

«Veru» — hovorí švager — «mal by sa pán minister pekne požiadať, žeby volaké lavky cez náš potok dal spraviť aspoň len so «strategičného» a «komerčialného» [ohľadu a mienku túto veru už povedal som aj farárovi aj slúžnemu]!»

«Prosím fa švagerko, nehnevaj sa keď sa fa pýtam, čo že sú to tie strategičné a komerčialné lavky? alebo tie «stratgičné a komerčialné ohľady?»

«No vieš, to je tak, keď nejaký pán ablegát chce sa svojim voličom zavďačiť, alebo pred voľbou sa bojí, že voličia ho nepoctia s dôverou, ale ho zapovrhnu, vtedy sľubí voličom most, železnicu alebo fabriku na papuče, na drevené bábence a varečky, na košíky a podobné veci, z ktorých fabrikant a železničiar môže s bohatnúť a ľud keď chce môže mozole od práce dostať. Poneváž ale minister na každého ablegáta nepočúva, lebo niektorí mlčia a tak ani nemá minister čo na nich počúvať, muž vtedy ministroví už celkom vážne povedia, že most a železnica musia byť z vojanských a kupeckých príčin, aby včas vojny mali kade vojaci suchou nohou zutekať, keď ich nepriateľ naháňa a tak sa aj chytrejšie «rükverc koncentrirovat». — A kupcom zase, aby viac peňazí zostalo vo vačku, keď sa ľahšie tovar dovážať môže.

«No švagre hej! práve by sa u nás taká strategičná

lavka potoku zišla, lebo keď sa opití rekrúti a landšturmisti v krčme bijú a nám cibulistom s krigľami hlavy prebívajú vtedy rychtár vždy až po bitke príde, lebo nemôže sa cez potok na druhú stranu dostať, a lež sa on vyzuje a cez vodu prebrodí a zase obuje, už sú čelá prepobíjané a vlasy z hláv na parkane povyvesované, aby si ich každý poznal, až by ich ktorý chcel na pamiatku svojej žene domov doniesť. Ale veru aj z kupeckého ohľadu také «komerčialné» lavky sú treba u nás, lebo keď vaše ženy nemôžu cez potok prejsť a sebe v sklepe petroleumu kúpiť, tak večier musia po tme sedieť a ani prísť ani perie driapať nemôžu a tak trpí priemysel aj kupectvo a aj dobré meno blížžeho, lebo po tme potom ohovárajú každého a každú».

«Čo táraš ti pimas Chorľavý! veď lavky má rychtár robiť a nie minister, tento len veľké železné mosty má na hlave ale nie lavky!»

«Nuž a železnice?»

«Aj tie sa len z toho istého ohľadu stavajú, ako mosty».

«No uz veľú rozumiem prečo pýtali ľudia z rajeckej doliny ich strategičnú železnicu! dlho to síce trvalo lež ju dostali, lebo v Pešti nechceli mnoho o tom vedieť, aj Rajčanom odkázali že čo je strategičné čili vojanské že to býva drahé, lebo vojanské záležitosti u všetkých štátoch sú najdrahšie, ale rajčani si nedali povedať a odvodňovali, že u nich bývajú voľby a keď sa trafi patália stať zo stránky ľudovej strany, aby sa ku hlasovaniu chytro mohlo dať doviest vojsko a spraviť poriadok, aby ľudáci nemohli hlasovať na koho chcú».

«No chlapeci ale už sa zmrkáva a treba nám niečo sebe zajesť a zapíť a sebe odpočinúť».

«Prosím fa švagerko len nás do pánského hostinca nevedz, lebo bych sa musel hanbiť tam pred páni na stól vykládať náš «konserv», brindzu a súdok s pálením, ale lala! hen je svätý Florián tam si môžeme pri ňom zavečerať a odpočinúť, lebo moja testina, aj svokra vždy vypráva, keď išly do Budína do vinohradov a na žatvu, že pod Floriankom spalý a tam aj Švábi budínski Slovákovi do roboty hľadali».

Návrh môj prijali, len že keď sme ta prišli, švager hovorí: ty osol! veď to neni sv. Florián, to je tu jeden generál na stípe a drží husárske čáko sebe v ruke, a vaše baby to držaly za hrotek a kvastle za plameň.

Zajtra si pozremo «Operu» bude «Piroš pudiláriš», potom k ministroví a účtu musíme urobiť aj Redakcii «Kresfana» keď sme tu.

Dobrá noc! S Bohom

Janko Chorľavý,
úď z deputácii pod sv. Floriánom.

Soznam milodarov na kostol P. Marie na H. Levočskej.

Podáva: Ján Straka.

Z Hornej Zubrici, Ján Jablonský 20 korún; z Margecan, Andrej Kaľaský 10 korún; z Bardiova, N. N. 1 kor. 20 hal.; z Malej Lodzinej, Maria Plichta 2 kor.; z

Nady Idi, Michal Demko 2 koruny; z Gelniczi, Terezia Fritz 2 kor.; Karol Fritz 2 kor.; Maria Schirban 40 hal.; Veronika Latzko 20 hal.; zo Spišských Vlachov, Anna Csemer 1 kor. 20 hal.; z Myslani, Michal Kolesar 2 kor.; z Medzan (šarišská st.), N. N. 7 kor.; Andrej Jacko 2 kor.; N. N. 4 kor.; z Prešoza dve osoby 5 kor.; N. N. 2 kor.; zo Sečovec (zemplinská st.), Alžbeta Koska 5 korún, jedna žena 2 koruny; z Cahanovec, Žofia Borovský 2 kor.; z Košic, Maria Lipták 1 kor.; N. N. 4 kor.; zo Szepes Végely, N. N. 3 kor. 20 hal.; N. N. 1 kor.; N. N. 68 hal.; z Tripšu, Michal Nyulászi farár 10 kor.; z Liptovskej Teplej, N. N. 4 kor.; zo Szolnoka, Anna Dózsa 4 koruny; z Harihovec, Maria Hradisky 2 koruny; z Budapeštu, Pavel Badog 3 koruny; zo Sziladu (nitrianska st.), Ján Kovács 2 koruny.

BESEDNICA.

Pieseň vysťahovalca.

Idé Slovák v dialky sveta,
V očiach sa mu slzy svieťa;
Slzy v očiach, v srdci bolášť,
Že sa musí za more viesť.

Neopúšťal by on Tatry,
Lež núdza ho ženie, kantrí;
Preto, že tá núdza, bieda:
Plačú za nim žena, dieťa.

Keď však Boh šťastia dopraje,
Uvidí snáď svoje kraje;
Vrchy strmé, biedné role
Milšie mu jak šire more.

Jako vtáča v čas jasenný
Za potravu kraje mení,
Tak Slovák kde živnosť, práca
Tajde, a zas sa navráca,

Pobjedzský.

Jak sebe Martin k dobrobytu pomáhal.

(Dľa českého od G. Procházku).

Starší ľudia žijúci v dedinách ležiacich pri litovelsko-prostejovskej silnici, zaiste sa ešte dobre rozpamätujú na handrára Martina.

Zkadiaľ Martin bol, nemôžem povedať, ale tam, v okolí Senice a Choliny, bol všade známy jako doma.

K nám do našej dediny prichádzal Martin len nie-

kedy na handry a kedykoľvek prišiel, býval u kováča za dedinou na noclahu. Martin bol vzorom veselého a žartovného človeka, a samí žart a vtip. Keď prišiel ku kováčovi na noc, hneď celý dom jakoby oživil; všetci chceli slyšať Martina, zrovna, jako by bol prišiel pútnik z Jeruzalema.

Bolo to v januári roku 186*, keď som jako 13ročný chlapec sedel v pokoji u kováča, dívajúc sa na ševca «Vencla», aby som dobre pozorujúc na neho, nadobudnúť chuť na ševčovinu.

Okolo sedmej hodine večer prišiel Martin s batohom handier, jehož kováč s veselou tvárou radostne uvítal.

«Áá, — vítam Ťa, Martine! Zanes si ten mech do komory».

Na to otvoril dvere vedúce do dielni a volal na svú chasu: «Chlapci, urobte fajront! — je tu Martin, bude nám vykládať».

Chlapci odhodili rýchle kladivá, kliešte a kusy železa na své miesta a jako exekútori hrnúli sa do svetlice. Boli to: Tomáš, kováčov zať, Štefan, tovaryš, Jozef, syn kováčov, učeň a František sestrenec podobne učeň.

Ty Francko, vezmi flašku a id' pre koralku (pálenku), zavdáme Martinovi, on nám bude vykládať. A bež do «Mexika» a povedz, nech ti dajú «prostejovskej», velil kováč.

Francek vzal na okne lahvicu, a upaloval do dediny.

Ja som si zatiaľ pozrel Martina. Bolo mu už asi prez päťdesiat rokov, mal plnú gulatú tvár a väzil v dlhom usmolenom kaftáne. Jednu ruku v zápästi mal skrivenú, a preto mu ľudia riekali: «Martin s chromou rukou».

Než som si Martina prehliadnul, Francek už bol aj tu.

«Kto je tam»? — pýtal sa kováč.

«Drotár Adam a Keprta».

«A ty, Francko, musíš tomu stričkovi Jurikovi nadávať»? — Zahorlil Jozef.

«A kto im nadáva»? — bránil sa Francek.

«A nehovoriš, že sú v «Mexiku» Keprta»? —

«No, však im tak všetci ľudia riekajú», odtrómfoval Francek.

«A prečo mu tak riekate»? pýtal sa kováč.

«No, stričko Jurík boli jednú vo mlyne, a tam povedali že to v tom mlyne vraj tak klepoce, jakoby hovorilo: keprta, keprta, keprta — a tak od tej doby im riekajú Keprta», — vysvetloval Jozef.

«Nech to od vás viackrát neslyším!»! pohrozil sa kováč. Na to si hodne líznul a podával tiež Martinovi: «Na, Martine, zavdaj si a povedz niečo».

«E ja už nič neviem, — bránil sa Martin. — Čo som vedel, všetko som vám povedal».

«Teda povedz, čo je vo svete nového» — naliehal kováč.

«Ja nič neviem» vravil Martin.

«A tak jak že sa ti vede»? —

«Mne sa vždy dobre vede. No voľakedysi, keď som bol ešte malý chlapec musel som chodiť po pytani, a to

sa mne vodilo dosť zle; ale ja som si predsa pomohol, že sa mne zase dobre vodilo. Jednúc chodil som po Hrubej Senice, a keď som obišiel celú dedinu, mal som ešte prázdny miešok. Keď som niekde pod oknom prosil, to vždy bolo z izby slyšať: Poďívaj sa, či je starý». A to už potom niekto na mňa pozrel prez okno alebo za dvermi a volal: Pámbo ťa nadel! — Nehanbíš sa, chlapče, chodiť zobrat? — Mohol bys' ísť na službu».

«Vezmite ma do služby».

«My nepotrebujeme, — hľadaj si službu inakde».

Tak mňa všade odbávali, a ani nocľaha som nemohol nikde dostať. Pred samým večerom odchádzal som zo Senice s prázdnyim žalúdkom a mieškom. Za dedinou, tam jako stojí pri hradskej ten križ, potkal som starého zobráka s plnou kabelou, a ten jak videl na mne visieť prázdny miešok dal sa so mnou do reči:

«Kdeže ideš chlapče v tom sňahu a v sami večer?»

«Ja, do Choliny, hľadať si nocľaha».

«Ale čo ti to chlapče napáda! Noc je na krku, a do Choliny hodina cesty. V tom sňahu ešte niekde zmrzneš. Prečo-že nezostaneš na noc v Senice?»

«A už som pochodil celú dedinu, a každý má nejakú výmluvu; jeden hovorí, že má hromadu detí, druhý, že je sám rád že sa tam vmestí, tretí, že má už nocľazníka a tak to ide kolom do kola».

«Chlapče, vieš čo?» Vrať sa so mnou do Senice; ja tu znám dobrých ľudí, tam dostanem vždy nocľah aj ešte dačo od večere.

«No hej, vám dajú, preto že ste starý, ale mne nedajú».

«E len chlapče poď so mnou; ja poviem, že si môj syn».

«Nuž teda pôjdem», — hovorím a zatočil som sa a šiel som nazpät do Senice.

Tak sme prišli do jedného gruntu, a vzali nás na noc obúch. Ten zobrák ím povedal, že som jeho synom.

Sedeli sme v kuchyni na lavice blízko pece, v teplúčku.

K večeri zasadli všetci domáci v kuchyni za stolom, a ja čakal, že niečo dobrého k večere tiež dostanem. A dostali sme plnú misu kaše, hodne omastenej a perníkom posypanej. Hospodina do tej kaše zabodla dve ližičky a dievka nám ju zanesla ku kachľám. Ale ten starý zobrák vzal obe ližičky, s jednou jedol a druhú schoval a ja nemal som čím jesť.

Čo teraz? Hlad som mal náramný, a zobrák do seba epál jak do zocha, a ja jak som cheel holou rukou do mise siahnúť, on sobral misu pod mojím nosom a zatočil sa ku mne zadkom. Ja bych mu bol za to snád oči vydriapal, ale bál som sa, aby mňa nevyhnali do tej zimy v noci, a v duchu som premýšľal, jak bych tú kašu tomu zobrákovi omastil. Po večere dievka zarábala v dieže kvások a potom nám priniesla otiepku slamy, a ustlala nám v kuchyni. Keď sa potom všetci do svojích pelechov položili, dievka shasla svetlo v kuchyni, a ja so starým zobrákom zostali sme sami. Mne hlad nedal spať, a zlosť som mal, že mne tej kaše nedal. Zobrák

sotva lahnul, chrápal ako stará vrba. Okolo kachiel stálo v hrncoch mlieko, aby sa na ňom smätana ustála a dievka po večeri dala pecen chleba do stolíka a tak keď všetko spalo, vstal som potichúčku, odkrojil si krajíc chleba, vzal varecu a pustil sa do smätane.

Keď som sa navečeral, utrel som si pekne hubu, potom som nabral hustej smätany a tomu zobrákovi namazal fúze tou smätanou a poprskal som dlážku od hrnce až k nemu kde ležal a zase som tichúčko lahnul na svoje miesto.

Ráno dievka prišla do kuchyne miesiť chlieb a jak videla poprskanú dlážku od smetane, bežala do svetlice zobudiť hospodinu.

«Ach, tetka, dívajte sa, všetká smätana v hrncoch pobabraná!»

Tetka pribehla vo spodniku a začala kričať:

«Ach, kto že to vykonal?»!

«Ale poďívajte sa, tá stará rachotina má fúze od smätany; ale, podajme mu!»!

A dievka popadla popek a začala do neho búchať, až ho vybúchala z domu von. Ja som tiež dostal strach, abych niektorú neutržil na zadok, a hľadel som kade ím uprsknúť; ale hospodina mne zastúpila cestu a pýtala sa hurtom:

«Ty si, chlapče, jeho syn?»

«Ach, niesom, tetičko; to on vám včera tak nafuhal, aby mohol sám kašu zjesť».

«No vidíš, chlapče, jak sa nám odmenil za všetko, čo dobrého od nás užil. Ty máš iste hlad». Potom mne dala hrnek mlieka a krajíc chleba, a keď som potom prišiel do Senice, tam u nich som mával nocľah, večeru aj raňajky a ten starý nič».

«A Martine, to neni pravda» riekol Štefan.

«A je to pravda», tvrdil Martin. A za to tiež nech on odpovie; je-li to pravda lebo nie.

CHÝRNIK.

Pamiatka smrti korunného princa Rudolfa. Dňa 30. januára bude tomu jedenásť rokov, čo dedič trónu Rudolf tak tragický skončil svoj život v mayerlingskom poľovníckom kaštieli. Z príležitosti tejto smutnej rozpomienky v chráme viedeňského Hofburgu dňa 30. t. m. od rana do poľudnia ustavične odbývaly sa sv. omše.

Matka nemeckej cisárovnej zomrela. Z Dražďan oznamujú, že matka nemeckej cisárovnej, vdova po schlezvig-hollsteinskom princovi Fridrichovi 25. januára predpoludním o 11. hodine zomrela v 65. roku života svojho. Zosnulá kňazna, ktorá r. 1880. utratila svojho manžela, pochádza z evanjelickej linie rodiny Hohenlohe von Neuenstein. Narodila sa 20. júla roku 1835. v Laugen-

burgu a 11. septembra r. 1856. vydala sa za schlezvighollsteinského princa Fridricha. Jej dcéra, nemecká cisárovná a pruská kráľovná Augusta Viktoria narodila sa 22. októbra roku 1858; za terajšieho nemeckého cisára Vilhelma II. vydala sa 27. februára r. 1881.

Ivánka a Szalavszky. Počas velikej obštrukcie vyslanec Oskár Ivánka povedal na sneme ostrú reč proti Desiderovi Perczelovi, vtedajšiemu ministrovi vnútorných záležitostí. Julius Szalavszky, vtedy ešte hlavný župan trenčianskej stolice, niektoré odseky Ivánkovej reči považoval na seba za úražlivé a aby prinútil Ivánku ku súboju, poslal mu z Melčíc jedon úražlivý telegramm. Oskár Ivánka skrz svojich sekundantov Dionysa Simonyiho a Eugena Kunda provokoval Szalavszkého, ktorý zas Edmunda Gajáriho a Augusta Pulszkého pomenoval čo svojich povereníkov. Súboj odbýval sa na pištole v husárskej kasárni v Budapešti. Pri duelli Ivánka strelil Szalavszkému do pravej nohy pod koleno, tak že župan vyše troch týždňov musel ležať v nemocnici Červeného kríža. Súboj vzbudil jak v politických tak i spoločenských kruhoch veľký ruch a kráľ. fiškálät ponáhal sa pozdvihnúť proti Ivánkovi a Szalavszkému žalobu pre prečin súboja. Snem vyzdvihol imunitu Ivánkovu a vydal ho súdu, následkom čoho budapeštianska kráľ. súdna stolica dňa 25. t. m. súdila nad obžalovanými. Súd po vypočutí svedkov odsúdil Oskára Ivánku na dva týždne a Juliusa Szalavszkého na jedon týždeň štátneho väzenia. Obžalovaní proti výroku podali apellátu, no apelloval i kráľ. fiškál cieľom sostrenia trestu.

Strajk v kamenno-uhelných baňach. V českých, sliezskych a rakúskych kamenno-uhelných doloch vypuknul strajk medzi baníkmi. Strajk počal sa v Moravskej Ostrave a v Dxi, kde z pomedzi 7956 baníkov len 1284 pracuje, ostatní robotníci zastavili prácu. Príklad moravsko-ostravských baníkov nasledovali v baňach v Plzni, Moste, Aussigu, Teplitz-Schönen, v Komotave, v Kladne, ba i v okrese Karlových Varov, takže v prevažnej väčšine v kamenno-uhelných doloch robota je úplne zastavená. Baníci žiadajú väčšiu mzdu a kratší robotný čas, čo majitelia baní nechcú povoliť. Najhoršie je, že zásoba vyťaženého uhlia sa minula a teraz v celých Čechách a Sliezsku panuje nedostatok tohoto tak potrebného kuriva. V Plzni, ba už i v Prahe vo viac veľkých závodoch priemyselných museli zastaviť robotu, lebo niet pre parostroje kamenného uhlia. V niektorých mestách museli už i školy pozatvárať, lebo v tuhej zime niet čím kúriť školské siene.

Slovenský spolok v Pešťbudíne usporiada dňa 25. februára v miestnostiach «Fővárosi iparosok köre» (Kerepešská cesta č. 30) maškarnú zábavu spojenú s fašiankovým plesom.

Ztroskotala sa loď. Z Hamburgu telegrajú, že loď «Carl» medzi Sumberlandom a Christianiou narazila na skalu a ztroskotala sa. Kapitáň i všetci matrózi, vyjmúc jednoho, utopili sa v mori.

Petrolej zdražie. Z Viedne oznamujú, že petrolejové raffinerie uzavreli od 1. feb. povýšiť cenu petroleja.

Povodne. Následkom stáleho odmaku a dažďov všetky potoky a rieky sú rozvodnené. Rýchle pribýva vody i v Dunaji, následkom čoho táto rieka pozdlž celého toku vzrastá. Pri Viedni Dunaj zalial už veľké priestory a vytopil niekoľko mlynov, tak že mlynári museli sa nočnou chvíľou ratovať. — Jako z Krakova telegrafujú i rieka Visla rýchle rastie a už aj zaliala nižšie ležiace predmestie Krakova.

Prešporský železničný jask mnoho starosti robí mernikom štátnych železníc. Ako známo jask sa zboril a odtedy medzi Budapešťou a Viedňou vlaky len s prešedaním udržujú premávku. Dľa mienky znalcov potrvá to ešte i šesť týždňov, pokým natoľko opraví jask, aby aspoň na jednom páre koľajníc mohli chodiť vlaky. Sú však i takí, ktorí tvrdia, že ani za dva mesiace nebudú s touto robotou hotoví. Príčina tohoto je zlé polozenie jasku, premoknutá pôda a z čiastky i nepriaznivé počasie. Posiaľ totiž nepodarilo sa lokalizovať rúcanie. Skoro každý deň odvalí sa kus sklepenia jasku a vždy novšie massy zeme zasypajú jask. Jask stavaný bol ešte v štyridsiatych rokoch z tehal a bez cementu i ačkoľvek často ho opravovali, predsa nedalo sa vyhnúť tomu, aby sa od prešporskej strany kus vrchu nessulo. Ešte šťastie, že nehoda neudala sa vtedy, keď nejaký vlak šiel tunellom, v ktorom prípade mohla sa stať veľká katastrofa.

Vyraboval poštu. V torontalskej stolici už od dávnejšieho času zbíjal vandrovníkov jedon financ, ktorý s nabitou flintou túlal sa po dedinách a koho na ceste postretnúť, toho olúpil. Tento financ posledne v chotári obce Dinnyés spáchal opovážlivú lúpež. Napadnul poštový voz, hrozil kočišovi že ho zastrelí, ak nepostojí, a potom násilne otvoriac poštový voz, vyňal z neho tri vrecia, v ktorých boli cenné poštové zásielky. Prestrašený poštársky kočiš dojdúc do Dinnyésu oznámil prípad, načo žandári vybrali sa stíhať nebezpečného lúpežníka. Po dlhom pátraní podarilo sa ho i chytiť a tu vysvitlo, že lúpežník menuje sa Imrich Rehberger. Rehberger ani nenie financom, len zneužíval rovnošatu financov. Rehbergera už odovzdali súdu.

Dvestotridsaťosem vnukov. V Temešskom Mramoráku žije jedna blažená babka, ktorá si 238 vnukov vychovala. Menuje sa Katarina Hanková, je zámožná statkárka a vzdor vysokému veku teší sa výtečnému zdraviu. Z pomedzi jej 238 vnukov žije 146 a 92 zomreli.

Prázdné dediny v Spiši. Z Levoče dozvedá sa «H.», že spišský podžupan vydal lanského roku 4000 passov pre vystahovalcov do Ameriky a bez passov že tiež asi toľko odišlo. Najviac ich je z údolia Popradu, kde sú jednotlivé obce tomer celkom neobydlené. Domy a hospodárske stavy sú pusté. Na jar nebude mať kto zem obrobiť.

Poučujte ľud o počítaní na koruny! Mnohí lotri používajú korunovú hodnotu na oklamanie nevedomého ľudu. Istý roľník na týždennom trhu v Zombore chcel si kúpiť bundu. Kupec pýtal za bundu 120 korún. To zdalo sa roľníkovi primnoho a ponúknul 70 zlatých (teda 140

korún). Kupec spustil a ešte spustil a konečne dojednali sa. Roľník kúpil bundu za 71 zlatých (142 korún) a tak úbohý roľník zaplatil kupcovi o 22 korún viac, ako kupec pôvodne žiadal. — Poučujte ľud!

Burská vojna a Rothschildovci. Špekulanti boli pevne presvedčení, že anglické vojsko hneď z počiatku vojny Búrov zničí, a boháči uzavierali rozličné termínové obchody. Ale anglické vojsko utrpelo porážku a špekulanti veľkú škodu. Sám parížsky Gustav Rothschild zaplatil na diferenciách 20 millionov frankov.

Protí povyšovaniu ceny uhlia. Následkom ohromného povyšovania ceny uhlia vo Varšave vydala ruská vláda nariadenie, ktorým ustáľuje sa cena 50 kilo uhlia na 1 rubel 15 kopejok. Kto by prestúpil, bude prísne pokutovaný.

Hortobádske kone pre anglickú armádu. Debrecínske dobytie jarmoky sú chýrne nielen v celej krajine, lež i ďaleko za hranicou. Menovite preto, lebo tu sa predávajú silné a vytrvalé hortobádske kone a tak na jarmok neraz zavítajú povereníci cudzích štátov, aby nakúpili kone. Tak na posledný debrecínsky koňský jarmok dostal sa anglický plukovník Haddieckens, ktorý po krátkom jednaní sa, skúpil 160 koní pre anglickú armádu. Plukovník zároveň osvedčil sa, že od anglickej vlády dostal poverenie, aby pre armádu kúpil v Uhorsku 5000 koní. Netreba poznamenávať, že na Dolnej zemi zvlášť ale okolo Debrecína, cena koní značne podskočila.

O budapeštianskych školách. Dľa zprávy budapeštianskeho škôldozoreu na území hlavného a sídelného mesta je 185 takých škôl, ktoré patria pod jeho dozor. Do týchto škôl, ktoré majú 1062 učebných sieň, malo by chodiť 91.518 dietok, lebo tolko činí v Budapešti počet školopovinných detí, ačkoľvek v Budapešti kontrola není ľahká. Z tých, ktorí sa dali zapísať, mnoho žiakov vystalo zo školy bez toho, že by sa boli ospravedlnili. Rodičov týchto detí pokutovali a pod týmto titulom dobrali 5 tisíc korún. Z pomedzi 185 škôl tri sú také, v ktorých naukosedlná reč není reč maďarská. Vo dvoch pravoslavných školách vyučuje sa po srbský a v jednej evanjelickej škole a. v. (v Lutherovom dvore na Kerepešskej ceste) vyučuje sa slovenský. Z dietok, chodiacich do školy 46 tisíc je katolíkov a 24 tisíc židovských, ostatné vierovyznania pri týchto číslach skoro ztratia sa. Tento veľký počet školských dietok učí 1511 učiteľov a učiteľiek. Medzi učiteľmi je 818 mužských a 693 ženských.

Do povetria vyhodená dynamitová fabrika. V Turíne po tieto dni popoludní okolo 4. hodine počuli dva obrovské výbuchy. O krátky čas doletel do mesta chýr, že dynamitovú fabriku v blízkej Aligríje vyhodilo do povetria. Vo fabrike vzniknul oheň a to zapríčinilo nešťastie, ktorému 12 ľudí padlo v obeť a 30 bolo ranených. Detonácia bola tak silná, že i v susedných obciach porúchalo domy. Knieža v Aosty a turínsky gróf odcestovali na miesto nešťastia.

Zdanlive mrtvá. Neobyčajný prípad udal sa v jednom meste v Sibírii. Žena kováča Solovieva po pôrode usnula a viac sa nezobudila. Príbuzní myslia, že je mrtvá,

chceli ju pochovať a zavolali duchovného. Tomuto nezdalo sa však, že by nemocná bola umrela a radil sa s lekárom a s babou. Konečne prišli na tú myšlienku, že je Solovievová len v letargii. Vzдор tomu priatelia pospiechali mrtvolu pochovať a viezli ju do cimitera. Na ceste, práve keď sa prevádzali cez rieku, shodila mrtvá veko a vstala v rakve. Vidiac toto ženy, počaly ju tľč veslami, ač ich nebohá pre Boha prosila, že je živá a že všetko počuje. Ženy na prosbu nič nedaly, a domnievajúc sa, že je bosorka, rozkázaly jej, aby sa modlila. Na polomrtvá vyhovela tejto žiadosti, až potom ju prestaly tľč. Ale nešťastná nachádzala sa v takom stave, že o niekoľko dní ozaj zomrela.

Čo stojí vojna? Vypočítali, že v prípade vojny koľko by ztrovily denne mocnosti trojčlenového a dvojčlenového spolku. Dľa tohoto vypočítania denný výdavok Nemecka, ktoré postaviť môže do boja 2.550.000 vojakov obnášal by 25 a pol milliona frankov; Rakúsko-Uhorsko na 1.304.000 mužov denne 13 millionov frankov a Taliansko, ktoré mobilisovať môže 1.281.000 bojovníkov ztrovilo by denne 12 millionov a 800 tisíc frankov. A tak jeden deň vojny stál by trojčlenovú alianciu viac než 50 millionov frankov. Oproti tomu Francúzsko v prípade vojny vystaviť môže 2.554.000 vojakov, čo by štát denne 25 a pol milliona frankov stálo; druhá mocnosť dvojčlenovej aliancie, totiž Rusko postaviť môže 2.800.000 vojakov, na ktorú moc stroviť by muselo denne 28 millionov frankov. Týchto spojencov teda stála by vojna každý deň 53 millionov frankov. Z týchto čísl vidno, že keby tak vojna vypukla medzi týmito päť hlavnými mocnosťami Európy, nuž každý deň svetovej borby stál by stotri milliony aj päťstot tisíc frankov!

Drahé strelivo. Jeden nábitok do najnovšieho kanóna Kruppovho stojí 6800 mariiek. Samé strelivo stojí 2600 m., pušný prach (485 klg.) 760 m. a 3440 m. počíta sa na obdranie kanóna. Takýto kanón stojí 329.000 mariiek a po 93. výstrele nedá sa upotrebiť. Kanón 34 centimetrového kalibru nesie na 30 kilometrov, kdežto roku 1870 najväčšia dialka, na ktorú streljali, obnášala len 8,5 kilometra.

***

Dvojnásobno elektro-magnetický kríž a či hviezda. Tento vychyrený apparat, ktorý tento názov má a u Alberta Müllera, V. Kálmán utca Nr. 19. je možno dostať, ako známo už mnohým pomohol. Dotyčne jeho podivuhodného účinkovania máme dnes poruke nasledovné svedectvo; «Prijmite moje najuprimnejšie vďaky. Váš dvojnásobno-magnetický kríž Nr. 86.967 u mojej manželky skutočne zázračne účinkoval. Ona trpela za dva roky na lámku, bez toho, žeby jej bolo volačo pomáhalo, a keď Váš apparat za štyri týždne nosila, bola úplne vyliečená. Ja odporúčam každému Váš apparat čo najviac, a kto na lúpanie, lámku, záduch, bezsnivosť, hučania v ušiach, utratenú chuť, a zvlášte na čuvy trpí, najlepšie urobí, keď sebe jeden apparat za 3 zl. u Alberta Müllera v Budapešti Kálmán utca Nr. 19. kúpi. Anton Buchwald, Viedeň, XVIII. Theresiengasse Nr. 48.

DOMÁCI LEKÁR.

Dva pády chorobné.

Jeden 20-ročný mladík udáva, že sa na jar pred Veľkou Nocou prechladnul a síce na svojom lôžku následkom odokritia sa v noci. Od zimy sa vraj prebudil, zakril sa a zase zaspal. O týždeň sa mu nadul žalúdok. Od toho času bol u piatich lekárov 12 krát, aj u kadejakých babí, ale mu nie je lepšie. Žalúdok má tvrdý, jiesť mu chutí ale len málo, ináč bolenia necíti, po jiedle so slabnie. Kolko rázy ho zima prechádza, vetry máva tiež zastavené. — Potom spomenie, že bral na potenie lipový kvet a podobné, proboval aj kúpel, ktorý ale nevydržal.

Žiada mňa, by som mu aspoň v odkazoch poradil dačo, že predplatiteľom nie je, ale sa predplatí. — Čo tomuto mladíkovi chýba a čo má robiť?

Odpoveď: Že sa mladík v posteli prechladnul, je znakom toho, že už pred tým prechladnutým musel byť slabý, snáď sa v ňom skrivala voľajaká tajná choroba. A preto aby sme mohli určiť, čo vlastne mladíkovi schádza, musí nám ešte na tieto otázky odpoveď dať: 1. Zdá-liž necíti každodenne potajomnú zimu podvečer medzi 6—7. hodinou. — 2. Zdá-liž nezobudí sa každú noc po pol noci medzi 1 a 3. hodinou. 3. Zdá-liž nie je každé ráno mokrý od potu asíce hlava, krk a chrbát? 4. Zdá-liž nenapína ho ku vracaniu. 5. Zdá-liž nemá mimoriadny smäd, a dakedy trasenie srdca?

V páde, že by mladík bol býval predtým zdravý, a len od prechladnutia začínal chorieť, jeho nemoc takto určíme: Telo mladíka, zvlášte žalúdok a celé brucho natolko utratilo potrebnej teploty telesnej, že mladé telo nebolo vstave vlastnou silou viac utratené teplo vynahradiť, a prevládu zimy odolaf. Následkom toho tak žalúdok jako strevá so slably, potravu nestrovia, a potrebné šťavy neodovzdávajú telu a krvi. Tu treba teda ponajprv celé nūtro zahriať, aby pri tom telo sosalnelo. To takto docielime: každý druhý deň priloží sa mladíkovi na žalúdok a na brucho bárs až dolu po kolená zabarený senný trus, zamotaný do plachty, lebo do vrecúška daný, asíce tak teplý sa mu na holé telo priloží, jako mladík znesie. To sa má robiť dopoludnia o 9-ej, (fruštikovať o 6-ej lebo o 7-ej), a potom dobre sa zakrije s ľahkou perinou alebo pokrovcem. Priložený senný trus, môže aj má sa previazaf s vlniakom. Každý druhý deň (keď sa totiž príkladky trusove nedávajú) má si umíť alebo lepšie okúpať telo spodnie po žalúdok, asíce vezme sa k tomu cieľu voda najprv málo vlažná, a potom vždy viac chladnejšia, až konečne studená. Kúpeľ tento polovičatý trvá len za jeden okamih, telo spodnie sa omočí (nie rýchlo) a ihneď vstane poutiera sa, a oblečie, a chodí bystro po teplej izbe, alebo keď je slabý neoblečie sa, lež ľahne si do postele na pol hodiny. Užívať musí Hlistník, Rozmarin, Polinku (*Artemisia Abs.*) Andeľský koreň (*Radix Angelicae Arch.*) listy lebo koreň zo žihlavy (*koprivy*). — Tieto zeliny dostať aj v lekárni za pár krajciarov. So všetkých má si vziať asi za jednakú mieru, a pomiešať ich dohromady. Z tejto miešaniny

vezme sebe za jednu malú hrst, k tomu pridá 3 zrnká čierneho korenia a 10 zrnok z bôrovičiek, a malú ližicu horkej soli. To dá povariť do štvrt litra vody na štvrt hodiny, a užívať bude každé ráno a každý večer malý vínový pohár volačo vyše polovice plný teplého. Cez deň ale každé 2 hodiny 4 ližice až do 4-ej hodiny. Od 4-ej každú hodinu 2 ližice vína starého až do 8-ej. — Ak príde obsirnejšia odpoveď, dla tej mu poradíme čo má ešte robiť.

Druhý pád. Ktosi sa ponosuje že ladviny nemá v poriadku, a nenachádza žiadneho obľahčenia. Patričný je už obstaraný človek. Čo má robiť?

Odpoveď: Ladviny sú nástroje v tele ľudskom ku odstráneniu zbytočných šťav a tekutín. Preto kadenáhle ladviny ostaly choré, ihneď cítíme ťažkosť pri odbávaní malej potreby. Choroba ladvín môže byť takzvaná akútna choroba, t. j. zapálenie ladvín; v tomto páde ale nemocný práve tak musí si pár týždňov poležať, ako pri iných zapáleniach. Dalej môže byť choroba chronická, čili zdľhavá, a v tomto páde chorý horko-ťažko môže síce svojim prácam a povinnostam zodpovedať, ale natrápi sa pri tom dost.

Ponevác náš chorý neleží, choroba jeho je chronická, čili zdľhavá, a jako taká musí sa ona aj dlho liečiť. Takáto chronická choroba ladvín môže byť alebo zatvrdnutie, opuchnutie a zapánie ladvín, alebo so slabnutie týchže, alebo konečne po veľmi dlhých katharroch ladvín: suchotiny ladvín. Tento posledný pád nachodí sa riadne len u ženského pohlavia. Povedzme, že náš chorý trpí na spôsob prvý, totiž na odutie, zatvrdnutie alebo zapánie ladvín, vtedy nech si pomáha takto:

Ak nemá horúčosť, priloží si na ladvenice na holé telo kašu z jačmených krúpov varenú s mliekom, do ktorej sa nasype za 2 ližice prachu z bielej živice a tiež za 1—2 ližice obyčajnej soly. Táto kaša natre sa na šatu, a tak teplá jako chorý znesie, priloží sa mu na patričné miesto na holé telo. To si dá na noc, a ráno keď si to odstráni, dobre si pomastí tú istú čiastku tela s touto masťou: Vezmi 3 veľké cibule, a vytlač z nich šťavu čo najlepšie do pohára; keď by bolo šťavy málo vezmi ešte 3 cibule. Potom vezmi 5 suchých makovic, ližicu borovic, malú ližicu kozlíkového koreňa (*Rad. Valeriana* z apatieky za pár kr.) ližicu žihlavového koreňa; to všetko uvaríš v málo vody, aby odvaru nebolo len za pár ližic. Tento odvar a šťavu z cibule pomiešaš dohromady, dáš na randlik, a dáš do randlika ešte 3—4 ližice masťi bravčovej, a toľko masla, a dáš to roztopiť, keď sa všetko roztopilo, nasipeš tam prachu z čierneho korenia za 1 ližicu neplnú, a za malú ližicu prachu zo skorice, a dáš ešte gáforu toľko, kolko sa roztopí. Potom to musíš miešať, kým masť nezhusťne, a zhustenú masť sebe opatríš na ďalší čas. Pred mastením dobre je napred umíť so studenou šatou miesto ladvín.

Užívať treba Lipový kvet, Praslicu (*Equisetum arv.*) Žihlavový list, (*Foliae Urticae ur.*) Zrnká bôrovičkové, Šalfiu, (*Salvia off.*) Myšaci chvôstik, (*Achillaea millef.*) Petržal. Z každého iednakú čiastku berúc všetko pomie-

šame, a z miešaniny za jednu dobrú hrsť dáme variť do $\frac{3}{4}$ litra vody dáždovej, lebo sňahovej, lebo potočnej, a keď sa varí, nasypane za náprstok popola, a za pol náprstka syrkového kvetu. To treba užívať ráno a večer za šálku vlažné.

Jieš len mäksie jiedla, a piť pomimo vody (vždy málo) víno staré čisté bez vody pri každom jedení za pohár.

DOPISY.

Dlhépole, obrátenie sv. Pavla.

Všetkým dlhopoľským farníkom v rodisku a cudzine bydlíacim.

Zvestujem vám radosť veľkú. Náš pamätný jubilárny zvon, na ktorý farníci naši a veriaci sfa tie práčne veľičky zo všetkých, takmer sveta strán svoje milodary a obety posielali a snášali, bol 18-ho januára v prítomnosti množstva ľudu na väzu vyzdvihnutý a na lešenie pripravený. Svojím hlučným, velebným a sviatočným hlasom už oznamuje chválu a slávu Spasiteľa po kopcoch a dolinách a vrchy a hory v nadšení súhlasia s chválou a slávou touto. Keď zvon tento prvýkrát mohútne zazvučal a duše kresťanské k pozdraveniu anjelskému povolal, mnohé kolená s úctou na zem padly a mnohé ústa vrúčne ďakujúc za milostivú štedrosť Otca nebeského, za vtelesnenie Syna Božieho, s najhľšou horlivosťou vzdychaly slová Gabriela a šeptaly: Zdravas Maria, atď.

Radosť, rozkoš a potechu srdca, ktorú nám obetiví a zbožní dobrodínci zaopatrením krásneho zvona spôsobili, vyjadriť, pravdive opísať, je nie tak snadná vec. Láska, dobrotivý a všemohucný Spasiteľ sveta, ktorého oni ľúbežne hlaholiacim zvonom poctili, všetkých tých štedrých dobrodíncov, jejích rodinky a príbuzných nech v stálom zdraví udržuje, jejích obchod, priemysel, podniky šťastím a požehnaním obsýpa, hory, polia, bačoviská od pohróm zachráni, statok a dobytok od neuhu a úpadku oslobodí, na roliach a v sadoch žirne úrody dá a vôbec celú obec, celý chotár pred všeliakým duševným alebo hmotným nebezpečenstvom obráni. A keď kedysi zvon ten jedného-druhého do večnosti sprevádzal a smutným zvukom svojim oplakávať bude, ten istý milostivý Pán Ježiš Kristus nech je zosnulého duši milosrdným a láskyplným sudcom.

Zvon nielen horlivých dobrodíncov chváli, lež chváli aj svojho majstra p. Teodora Fischera, fabrikanta trnavského, ktorý posavád už štvrtý zvon našej farnosti zhotovil a zvlášte tento posledný tak spanilým, prenikavým, jasným a utešeným hlasom ozdobil, že srdce človeka slyšiac ten hlas, v akejsi posvätej rozkoši sa rozkolíše,

k oblahe nebeskej sa fahá, Všemohúcemu jakosi vrúcejšie sa klania a väčšiu sladkosť v modlitbe cítia.

Zvon, jehož pôvodcu Jozefa Paraja a ostatných milodarcov, obzvlášte však usilovných, milých drotárov mená v zlatej knihe nebeskej naznačené sú, sám o sebe bez železnej hlavy 478 kg., teda poldeviata centa váži. Cena kgmu 1 zl. 80 kr.

Zvon sám 860 zl. 40 kr. stojí. Železná hlava 133 zl. 84 kr. obnáša. Spolu 994 zl. 24 kr. V tomto nenie sú zarátané pobočné výdavky: dovoz, lešenie na väzi, poistenie u spoločnosti «Unio Catolica» a iné.

V posledných časoch na vznešený cieľ zvona venovali z českého Reichenbergu: Imrich Veveričík 5 zl.; Jozef Solárik 5 zl., Juraj Gereník 4 zl.; Ján Solárik 3 zl. a Jakub Bugaš 3 zl., ďalej Ján Muščík 5 zl., Juraj Borák 1 zl. 50 kr.; Imrich Rumančík 3 zl., Imrich Škereň 3 zl., Jozef Haščík 5 zl., Fánka Mičurová 5 zl. a p. Ferdinand Čajda, notár na odpočinku 10 zl.

Z hĺbokosti srdca môjho vrelé vďaky vzdávam všetkým tým, ktorí na obetách visiaceho už zvona dľa možnosti účasť brali. Čo z náboženského citu a z detinskej lásky k Ježišu vďačne venovali, to nech im ten poctený Spasiteľ stonásobne vynahradí nielen počas pobytu zemského, Jehož snáď viacej sto rokov s tým dôstojným nástrojom vzývať, povyšovať a rozširovať budú.

Srdečne pozdravujem všetkých aj doma aj vo svete sa zdržujúcich farníkov dlhopoľských. Pokoj Boží a milosť Božia so všetkými!

Farský úrad.

***

Z mesta Sv.-Jurskeho.

Dôstojný Pán Redaktor!

Ctením čitateľom nášho milého «Kresťana» mám to šťastie udať zprávu o niečom, čo aj v hrubých mestách je neobýčajného a zriedkavého: totiž «o troch zlatých sobášoch», ktoré sa v našom Sväto-Jurskom meste v nedeľu dňa 21. januára v chráme našom farskom odbavovali.

Roku 1850. vstúpilo tu do stavu manželského 21 párov, a z tých po dnes zostali na žive tri páry: Jozef Bartovics s manželkou Achberger Mariou, Pavel Nagy s manželkou Achberger Barborou a Struhár Martin s manželkou Korček Alžbetou. Tieto tri páry tvoria dnes — keď som dobre srozumel — spolu so svojimi deťmi a vnúčatami 73 živých osôb.

Predbežný deň jubilanti odbavili ponajprv svätú spoveď životnú a pri hrubej omši svätej na poďakovanie Bohu všemohúcemu obetovanej posilnili sa s nebeským pokrmom fela a krvi Pána Ježiša, a takto slušne pripravení v nedeľu o 9. hodine v krásnom pôvode uprostred mnohej rodiny dostavili sa do chrámu Božieho. Tu dôst. pán dekan Ludvik Marschall predovšetkým posvätil obrazy a kríže, rúžence a iné dary, ktoré jubilantom dobrí jejích priatelia venovali. Po odbavenej slávnej omši svätej, ku ktorej sa obivatelí v tento deň hŕfne shromaždili, pán dekan dojímavou rečou upamätoval jubilantov na tú veľkú milosť Božiu, ktorá sa im stala, a povzbudzoval ich ku vďačnosti oproti Bohu a k plneniu svojich povin-

ností, nie len k sebe samým, ale aj k svojim deťom a vnúčatám, žeby svojou skusenosťou im užitočné rady dávali a svojim príkladom im predsviecovali. Teraz obnovili si jubilanti svoje sľuby sobášne, podali si ruky a pán dekan im štólou svojou obvinul a stúžil ruky poznamenávajúc, že takto pred 50 rokami pri tomto istom oltári predchodca jeho J. Bartek, farár im sviazal ruky a hľa! s pomocou Božou oni cez pol storočia takto kráčali po cestách [svojho zemskeho putovania, spolu snášali spornosť slnka, starosti a farchy života; a keď pán dekan odobral ich deťom a vnučencom ten sľub, že týchto svojich staručkých rodičov si chcú napozatým ešte viac ctíť a ich milovať, ich rady a napomínania si všímať; tedy pripustili ich, aby pred oltárom Pána ruky im ľúbali, pričom žiadne oko prítomných suché nezestalo. Teraz podal jubilantom do rúk palice, na vrchu s pozlátaným krížom ozdobené. Jako vraj dovčúku, tak aj napozatým ten svätý kríž budiž im posilou, aby neklesli; podporou, aby neupadli; potechou, aby nezúfali, a práporom, pod ktorým by víťazne do kráľovstva nebeského sa dostali! A po vykonaných predpísaných cirkevných modlitbách s chválospevom «Veľký Bože» sa táto krásna a zriedkavá pobožnosť dovršila. Či ešte nie docela? Ba ozaj nie! Ešte pán dekan z vlastného vrecku obdaril každého z nich dukátom na malinkej poduščičke pripatým! To je na pamiatku. Veru nech Boh dobrotivý dlho ešte živí tohoto nášho pána dekana-farára Ludvika Marschalla, lebo on si nielen týmto darom, lež aj všeobecne svojim tu medzi nami 18-ročným účinkovaním požehnanú pamiatku až do prevnkov našich uistil.

Občan.

***

Veľká Bytča.

Slavná Redakcia!

Keď porovnáme terajší stav tlače a vidíme o koľko viac časopisov a všeliakých brošúr vychodí, keď uvážime si lepšej, vidíme, že popri mravných a náboženských mnoho vychodí spisov dušu otravujúcich; nedivme sa, že mnohí, ktorí málo čítaval, alebo Bohužiaľ, pred tým nič; dostane buď zdarma, alebo za veľmi ľavú cenu ducha kresťanského urážajúce spisy, čo mnohí držia za pravdu, a ešte aj povie, veď by to vraj netlačili, keby to pravda nebola.

Našli sa ale, buď P. Bohu chvála, priatelia ľudu, ktorí vo vlasti našej zo zakladaním katol. kruhov chceli udržať pravú vieru, ktorej sa ľud tak hromadne pridružuje. Náš katol. krúh, ktorý mravné zásady pestuje, je pod predsedníctvom nášieho veľkomožného p. dekana dr. Jozefa Teszelszky, a pod predsedníctvom pána pravotára Juraja Mišuru.

Jako každoročne, tak aj toho roku na Najsv. Meno Ježiša sa vysvätenie bytu katol. kruhu odbavovalo, len že tento rok bol pamätnejší pre nás, a to skrz utvorenie dvoch nových spolkov: živeho ruženca a pokloni k prevelebnej Sviatosti oltárnej založených skrz nášho pána dekana dr. Jozefa Teszelszky, a nášho mladistvého nádeji plného pána kaplána Konštantína Markoviča. Pán dekan o dvoch hodinách odpoľudňajších do života uviedol tieto

dva menované spolky ku cti a chvále Matke Božej a zveľobovaniu prevelebnej Sviatosti oltárnej. Jeho vzletnou a dojímavou rečou tak bol dojatý ľud veriací, že sa hromadne ku sľubu a ku chvále Božej a Boha rodičky hrnul. Po službách Božích nasledovalo vysvetlenie bytu katol. kruhu, pričom sa aj ročné účinkovanie spolku vydržiava. Zrazu sme zostali dojatí, keď nám veľactený pán predseda položil na stol dar, 90 zl., ktoré on vyprostredkoval v Nitre s pozostalosti po nebohom veľkomož. kanonikovi Aloizovi Durdik, ktorému na srdci ležali katolícké kruhy, vydiac v nich šlapaje k sošľachteniu ducha kresťanského, za čo mi v našich modlitbách si na neho spomenieme.

Nášmu prostredníkovi, veľactenému p. predsedovi verejnú vďaku v našom milom «Kresťanovi» vyslovujeme, vidíme z jeho účinkovania, že mu na srdci leží blaho a pravá osveta na mravnom náboženskom základe.

Takto sa môže docieľiť blaho cirkvy, vlasti a spoločenského života.

Kniohník.

No to je predsa zázrak, že sa predsa našiel ktosi, ktorý sa za naše kruhy katolícké zaujal. My povieme zreteľne: «je to haňba neslýchaná», že na všeličo sa dávajú cirkevné peniaze, len na katol. kruhy ubohých Slovákov nie. A veď vieme, že slávne panujúci pápež Lev XIII. napomína: «v každej dedine mi zakladajte katol. kruhy». — Ale je celá krajina na refaziach otroctva kalvínsko-židovského: nuž netreba iné, len aby židáci s kalvínmi začali vykrikovať: «vlastizradctvo!» a naši dobráci zo samej lásky k vlasti opúšťajú ubohí ľud jako stádo svoje pred lotrami, a bezcitne hľadajú na to strašné vyžieranie nevzdelaného ľudu so strany kadejakých vyhnanco a k nám prišlých. Ale vy ubohý ľudia, len si žiadajte kruhy katolícké a «žiadať si podporu pre ne od vašich cirkevných hodnostárov a arcipastierov, nech už raz vieme, či sú katol. kruhy chvalitebné, a či prosba najvyššieho arcipastiera pápeža Leva padá u nás v Uhorsku na váhu, alebo nie. Red.

***

Z Hornej Oravy z Ústia.

Dôstojný Pán Farár!

Ráče byť tak láskavým mojich pár riadkov v našom obľúbenom Kresťanovi uverejniť. Mój pravopis síce nezodpovedá úlohe, ale dobrí čitatelia mi to prepáčia a úfam, že so strany Redakcie mi formálne chyby opraví.

Vidiac, že od nás nikto nedopisuje, nuž preto chytám pero a myslím napomáham tlač nášho milého Kresťana. (Máte pravdu; každý dopis je nám vítaný, lebo pripomáha nakresliť obraz celistý všetkých strán Horňohorska. Red.).

Drahí čitatelia! Ja som čítal v č. 2. Kresťana «Rádostný oznam čitateľom Levočskej Matky Božskej». Veľmi chvalitebná je to vec, drahí čitatelia! Obetujme ku sláve Božej koľko môžeme; istotne nám to tá nebeská Pani odmení!

Robme p o k r o k v našej vlasti, ale pokrok s Bohom, nie tak, ako sa chváli časopis «Vlast a Svet» pod nápisom: «Pokrok». — No my u nás málo toho pokroku

máme: daň veľká, bieda ešte väčšia, zárobku nič. — Menoslovy voličov boli u nás chybné zostavené pri voľbe výborníkov; a keď aj ten pokrok vyššie vrchnosti dobre diktujú, zakiaľ sa tá vec na dedinu dostane, už je z toho iba táranina. Ale čítajme, vzdelávajme sa čisto-kresťanskými časopismi, a buďme poslušní vrchnostiam, buďme priateľskí k rodinám, a bohatší neopúšťajme chudbných; na vzájom sa podporujme, Boha sa nepopúšťajme, až vtedy bude pokrok vo vlasti našej!

Hore sa bratia! robme sbierky pre «Horu Levočskú» pri každej príležitosti! Ja vám tu oznamujem, že dňa 13-ho januára Karol Bulla i so svojou manželkou, rod. Kohúth mali v dome svojom svatbu svojej dcéry, Terezie, za Jozefa Kosfal vydávanej. Pri tejto svatebnej večeri vystupiac pred svatobníkmi, upozornil som ich na obeť pre Horu Levočskú, ku cti Matke Božej najúctejšieho sa stavať chrámu, aby obetovali v 20. storočí čo len halier. I skutočne výsledok bol 3 zl. 9 kr., ktoré peniaze na farský úrad Levočský som odoslal. (Sláva Vám, a aj všetkým! Ako vidno, ste horlivo kresťanských zásad; nuž nezabývajte prehovoril zo pár slov aj za Kresťana!)

Hore sa bratia! Robme i ďalší pokrok! Volbi nám prichodia, robme druhý pokrok, volme si len dobrých kresťanov-ludákov, a to bude tiež pokrok!

Postarajme sa o primerané zvony na našu farskú väžu. Už by nás to mohlo veru aj mrzeť, na takých blinkáčoch zvoniť. Už je to piaty, vlastne šiesty rok po ohni, a kde nič tu nič, nepostará sa o nás nikto.

Prosíme aj nášho Osvieteného pána biskupa, aby postaral sa o nás, aby i pre nás niečo učinil i pre chválu Božiu. Toto tiež bude pokrok!

Pokrokom budeme volať i to, keď naše záujmy budú pri obecných úradoch spravodlivo prevádzané; rozkvet obcí keď nastane, pálenka keď sa na menšiu aspoň porciu umenší, keď menej pravôt mať budeme, keď budeme všetci vospolok v našej farnosti vo svornosti a v láske, vtedy bude pokrok našej budúcnosti!

(Veru, veru bratku dobrý, len preč s tou pálenkou! Pálenka a židovské krémy musia sa vykoreniť, ináč zahynieme. Aj svetská vrchnosť robí už čo-to, kolko môže pri nadvláde židov proti pálenke. Ale páni draci a tyraní vidieckí si nevšimnú nariadenie vrchnosti. Na pr. ministerpredseda nariadil: 1. aby vo všetkých krémach bola dlážka, a táto musí byť každý týždeň drhnutá. 2. Nariadenie v krémach každý deň mokrou šatou náležite potierané. 3. Predstavenstvo v obci má dozorovať, aby neumierným nápoj sa nepredával, a aby krémy preplnené, smradlavé neboli: v tomto páde povinné je predstavenstvo, rychtár alebo notár krému vyprázdiť. 4. Nariadil minister, aby slúžnoci a notári spolu s kňazmi zakladali spolky striezlivosti. — Opýtajte sa ľudia, kde je to nariadenie ministrové, ktoré vydal o prekazení chorôb tuberkulozných, lebo všetko horeudané najdete v tomto nariadení. A opýtajte sa o druhé nariadenie financministera o krémach, čo je zase v tomto!

Nuž potom nám odpíšte, čo vám notár lebo rychtár odpovie, či chce poslúchať ministra, alebo žida krémára.

My takýchto otrokov židovských, a darebákov v otázkach za napomáhanie ľudu ubohého vždy vezmeme na pero. Lebo prosím, keď našim ľuďom ani to není dovoleno čo im prináleží, prečo by len židovských krémárov mal zastávať slúžny alebo notár? Či tieto úrady sú len pre židovské krémy ustanovné, a nie pre dobro všeobecne?

Keď budem dakedy stačiť, ešte niečo budúce.

S Bohom

starejší F. M.

***

Z Bilkových Humenec.

Uctive prosím pána Redaktora, keby týchto mojích pár riadkov uverejnil.

Zriedkavý príklad horlivosti za chrám Boží podávajú veriaci na Bilkových Humenecoch, patriacich k fare Lakšár-Novoveskej, politický však prívtených k Búr-Sv.-Mikulášu.

Od dávna túžili sme mať kostolík, alebo väčšiu kaplnu, čo by asi 400 veriacim poskytla priestor pri službách Božích. Starostlivý ich duchovný p. farár, Jozef Horáček upozornil ich na toho človeka vo sv. Písme, čo začal stavať a nemajúc peňazí nevedel dokončiť. Ku stavbe sú predovšetkým treba peniaze. Na sľuby ani žid nič nedá. Ani cirkevná ani politická vrchnosť nemohla dať svoje prívolenie ku stavbe prv, než by bola preliminovaná summa 5000 zl. zabezpečená.

Čo neučinila obetovosť tých 400 duší počítajúcich občanov? Dali si vyrobiť porciu na seba, čo dľa pomeru majetkového z preliminovanej summy na jedného padne, a ľudia asi 60—70 lepších hospodárov, lebo chudobných ani nemienili obťažovať, pekne-rúče poskladali potrebné peniaze bez ďalšieho upomínania a behom jedného roku.

(No páni bratia Humenčiar, tu musí aj Redakcia, aj ct. obecnosť predplatiteľov klobúk hlboko strhnúť pred Vami! Sláva Vám! vo tri vrchy sláva!!)

Ostatní ale rukovnou prácou prispeli ku stavbe. Voľao sa dostalo i od susedného pánstva.

Hlavný slúžny, p. Augustin Nagy bol občanom po ruke, keď vymôhol zotnutie dreva z obecného lesa ku krovu potrebného. Pani notáriuska Haladová z Búr.-Sv.-Mikuláša venovala novej kaplnke krásne vyšívajú oltárniu plachtu antipendium rečenú v cene 36 zl. Najväčších zásluh si získali neunavenou prácou, chodením, dozieraním pri stavbe pomimo už spomenutého duchovného, p. Eitner, miestny učiteľ, p. Juraj Bilka kováčsky majster, a prísazný Martin Drinka.

Stavbu previedol p. Zongor, staviteľ zo Šaštína. Oltár krásny zostavil zbehlý majster p. Ján Drábek organár z Búr.-Sv.-Mikuláša. Oltár ozdobuje socha prev. Panny Marie Ruženskej od Runggaldiera z Tirolska. Táto obetivnosť je iste zriedkavým zjavom v dnešnom chladnom čase, kde ľudia na všetko iné vydávajú groše, len na česť a slávu Božiu im jakosi nevystáva.

Niektorý kostolík je ozaj tak chudobný, že okrem meštoka iného dôchodku nemá; na pr. Búr.-Sv.-Peterský kostol, a je i bez patróna. Či by sa nezišiel dobrodinec, čo by pamätal na chrám svoj? A veď v Búr.-Sv.-Petri

je majetných hospodárov dost! Mohli by veru z času na čas niečo venovať na chrám Boží! Tak prospešne by bolo, keby na pr. i poručil jeden-druhý čo-to kostolu. A veď odchádzajú ľudia na večnosť i bez potomkov, a na túto myšlienku nedochádzajú.

Kapličku 5. novembra posviacal dp. dekan okresný Františ Anieszky, pri účastení viac tisíc pútnikov, čo z okolitých obcí: Lakšar Novejsi, Bur-Sv.-Mikuláša a Petra, Niklhófu, Lieskového, ano až z Jablonice sem prišli. Na to nasledovala kázeň dp. Pavla Prihody, farára Bur-Sv.-mikulášskeho, po ktorej p. dekan vyridil pozdrav a pochvalu Jeho Osvietenosti pána arcibiskupského Vykára trnavského horlivým veriacím bilkohumenským, čo ich milo prekvapilo.

Prvú sv. omšu v novej kaplnke slúžil páter Anzelm z Malaciek z kláštora pp. františkánov pri sprievode hudobného chóru Bur-Sv.-mikulášskeho.

Radost Humenčiarov nedá sa opísať; nová kaplnka bola celý deň, jako v obležení. Obdivovali sme i vnútorné zariadenie. Menovite krásny oltárik chváli svojho pôvodu. Po duševných hodoch veriaci prichystali aj telesné hody svojim hosťom. Najväčší horlivci za svätú vec boli poctení serenádou, sborom hudobným pripravenou.

Rozišli sme sa, nesúc si v srdci svojom predsevzatie, že nechceme zaostať v horlivosti za dom Boží, za tými, ktorých obetovavosť so všetkých strán dnes vychválená bola.

Milý čitateľu, čiň aj ty, čo môžeš za česť a slávu Božiu, a dom jeho, aby ňa prijal Ten, ktorý v chrámoch našich prebýva: Ježiš Kristus jednú do stánkov večných. Amen.

Humenciár *Lavrent Valík*.

K našmu obrazu.

Svätá Rodina. Ejhla zrkadlo pokojných, pracovitých, nábožných kresťanských rodín. Čosi tak milo priľahuje srdce človeka k týmto milým svätým, ktorých tu v každodennej práci domácej patríme. Tak cítime že pohľad na pracujúcu a trápajúcu sa sv. Rodinu je nám potechou a podporou v mnohých trápeniach svojich. A cítime, že aj tá najmenšia každodenná práca je milá Bohu, jestli ju s čistým srdcom a na česť a slávu Božiu konáme, jako to sv. Rodina konala.

Spisy redakcie zaslané.

— **Katolícké Hlasy**, vydáva Fr. Richard Oswald, číslo V. Či je Martin Luther spoľahlivý sprievodca do neba? Číslo VI. Katolícka autonómia v Uhorsku. Číslo VII. Kto je Ježiš Kristus? Spisal Fr. V. Sasinek. Dostať u Richarda Osvalda, správcu fary na Teplej (Lenge o. p. Bělábánya, Hont m.). Cena čísla V-ho 12 kr., VI-ho 10 kr., VII-ho 10 výtiskov 30 kr., 100 výtiskov 2 zl.

Všetky nábožné spolky mali by si tieto diela pre každého úda obstaraf.

Katolícké Noviny. Č. 2. Ročník 51. Predplatná cena na celý rok 4 koruny. Redakcia a administrácia v Nádaši (Nádas, Pozsony m.).

Sú to najstaršie noviny slovenské obsahujúce v sebe mnoho poučného pre katol. obecnosť.

Kráľovna sv. Ruženca. XII. Ročník číslo 1. Vychádza na 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. Sostavuje Štefan Pironesák, farár v Trstenej (Orava).

— **Mír**, v Kromeríži, roč. XI. č. 6. Vychází každý pátek.

Pútnik sv. Vojtešský. Kalendár pre katol. Slovákov v Uhorsku, vydaný od Spolku sv. Adalberta (Vojtecha) na obyčajný 365 dní majúci rok po narodení Krista Pána 1900. Ročník XXIX. Redaktor: Martin Kollár podpredseda Spolku sv. Adalberta (Vojtecha). Cena 60 halierov.

Časopis Museálnej slovenskej spoločnosti. Reduje: A. Sokolík, tajomník. Ročník II. Číslo 6.

Ružencová knižička Albána Stolza. V slovenskej reči podáva Fr. Richard Oswald. C-na 15 kr.

Litánie Loretské. Objasnil Fr. V. Sasinek, vydal Fr. Richard Oswald.

— **Zábavné a poučné knižky.** 1. Tvrdohlavá mládež a iné články. Turčianský Sv. Martin. Cena 20 hl. K dostaniu u knihtačiarско-účastinárského spolku v T. Sv. Martine.

Knižičku túto sme pozorne prečítali a našli sme iba yamé znamenité poučné články, ako na pr.: Sadme ovocné stromy! Preč s pálenkou! Čistota — pol zdravia, atd., z ktorých časom aj v Kresťane dačo na ukážku suverejníme. Je knižička aj obrázkami ozdobená a obnáša 160 strán, teda je na podiv lacná. A niet v nej docela žiadnych politických cieľov; výlučne len poučíť chce ľud v tých otázkach, ktoré vedieť sú mu najsúrnejšou potrebou. Kto si ju pre seba alebo aj pre známych obstará, neobanuje!

Odkazy redakcie.

Dp. Andrej Rojko. Je nám ľúto že sme váš článok už v tomto čísle nemohli uverejniť. Stalo sa to preto, že nevieme už čo robiť z dopisy. Podávame po 5 do každého čísla a prichádza nám nových raztoľko. S prílohou by sa pomohlo, ale to ide ťažko. Prečo? — preto že ľudia neplatia. Tých niekoľko sto nových predplatiteľov čo nám pribúlo platilo riadne, ale zo starých málo: prosia mnohí o poshovenie. — **A. Fordinák.** Prípadne uverejníme, teraz máme aj iné. Nakolko bude treba opravíme. — **Dp. p. J. Chorľavý a Dlhomír Pol'ský.** Srdečné vďaky! Bár by sme mohli pochváliť sa aj prinavratením sa k nám aj tých ostatných bývalých spisovateľov a dobrodincov «Kresťana». Bolo by nám treba články uverejňovať o hospodárstve, primerané pomerom miestnym našich strán. — **M. W. v Skalici.** Milodary na chlieb sv. Antona môžete rovno poslat na adresu: «Páduai sz. Antal» szerkesztősége, Budapest, Ferencziek zárdája.

Dvojnásobne elektromagnetický križ a či hviezda

R. B. N. 86968
uzdravuje a roz-
veseľuje, za čo
dobro stojíme,
pri lámke, zá-
duchu, bezsni-
bládosti, migréne klopaniu srdca, boleniu hlavy,
opilepsii, závratu a iných chorobách nervov,
I 20-ročné choroby boli už takým spôsobom
odstránené.

vosti, hučaniu
ucha, ischli,
zlom slychu,
nervosite, ne-
chuťi po jiedle,
boleniu zubov,
boleniu zubov,
boleniu zubov,

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či križ nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť!

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobierkou alebo s vopredným poslaním peňazí rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapest, V., Kálmán-utca 19 M. sz.

Moje srdco také a tvoje je také?

Druhé vydanie. ✚ Cena 8 halierov.

Toto utešené dielo vydala

„TLAČIARENĚ SV. GERHARDA“.

Vrele ho odporúčame ľudu.

Katolícke kníhkupectvo.

Správa kat. umeleckého ústavu Sv. Gerharda otvorila

obchod katolíckych kníh.

Tento katolícky obchod zamýšľa sústredniť tak uhorské, ako aj cudzozemské diela katolíckho spisovateľstva, na sklade má maďarské, nemecké a slovenské modliace knižky a iné náboženské diela.

Umelecký ústav Sv. Gerharda má svoju tlačiareň a vlastné spisovateľstvo (Budapešť, VIII., Práter-u. 44.).

«Sohr Sväto-Antonská» fabrika na strieborno-ocel'ové kosal, ktorej jediný a výhradný rozsiel'ateľ a predavateľ je

PÁN JOZEF SOHR
v meste **Somogy-Szill**

== ktorý aj vlani na londýnskej výstave zlatou medajlou a čestným diplomom bol vyznačený, ==

100 korún vyplatí tomu, kto vie preukázať «Sohr Sväto-Antonskú» kosu z daktorej inej fabriky,

200 korún vyplatí tomu, kto zpomedi 100 «Sohr Sväto-Antonských» vie preukázať päť zlých kôs.

Kto úplne spol'ahlivú dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od výšspomenutej chýrečnej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý ona hockomu na žiadosť **darmo a vyplatene** zašle.

➡ Každý nech si žiada cenník na dopisnici. ➡

Zimné mesiace sú najprihodnejšie objednatelov shromažďovať. — Shromažďitel'om výhody! — Viac tisíc poďakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu. — Svedomitá výsluha. — Úplná záruká!

Oznamy

pre naše noviny výlučne

len vydavateľstvo

KREŠTAN-a

≡ prijíma. ≡

Založená 1735.

*

Telefon 395.

Mestská lekáreň k ČIERNEMU ORLOVI Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adresa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľastí nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinnok je istý a chytrý, obýčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďačovníctvo to dokazujú. Cena fľaše 2 koruny, cena fľaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na pľúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých pľúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďačovníctva potvrduje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 2 koruny, fľašky na prábu 1 koruna.

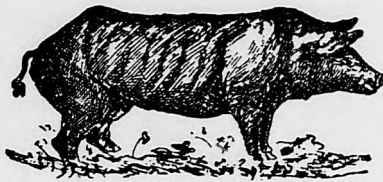
Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytrá a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčev bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatuľka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vypróbované a za výborné uznané prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známku a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Pozornosti našich hospodárov

čo najvrelšie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznaný liek

proti dúlu sviň,

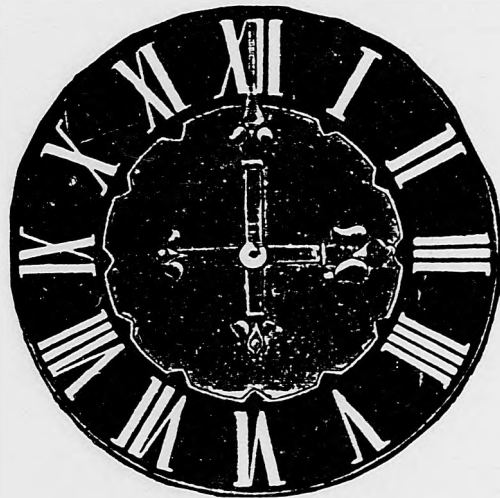
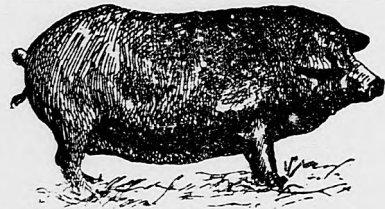
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou slohou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; — o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je 1 koruna jednokilového väčšieho 1 koruna 80 halierov 19 kilove balíky franco posielajú

Szent-István-gyógyszertár, Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch križov a iných kostí znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už pre mnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom povodné dokumentá svedčia. Pri riadnom užívaní povyháňa akekoľvek neuhy kosti, organismus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je že e telu mladistvú ohybkosť dodáva. Cena jednej pôvodnej sklenky i s návodom je 1 koruna 40 hal. Jednej väčšej povodnej sklenky 2 koruna 40 hl.

Mám česť v známosť doniesť,
že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod nat'ahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenenou škrýňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo váži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam.

V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.